

Referat fra 9. møde i det rådgivende udvalg for Den Danske Naturfond

Afholdt:	Den 19. juni, 2019 kl. 11.00 – 12.30
Sted:	Aalborg Kommune, Stigsborg Brygge 5, 9400 Nørresundby.
Til stede:	Egon Østergaard - Dansk Ornitologisk Forening; Troels Garde - Kommunernes Landsforening; Niels-Christian Levin Hansen - Friluftsrådet; Lone Andersen - Landbrug og Fødevarer; Jan Søndergaard - Dansk Skovforening; Jørgen Primdahl - Københavns Universitet; Per Kølster - Økologisk Landsforening; Maria Reumert Gjerding - Danmarks Naturfredningsforening; Flemming Skov - Aarhus Universitet; Claus Lind Christensen - Danmarks Jægerforbund;
Afbud:	Verner W. Hansen - Danmarks Sportsfiskerforbund; Charlotte Moshøj - Det Grønne Kontaktudvalg, Gustav Garth-Grüner - Bæredygtigt Landbrug.
Endvidere deltog	Formand Lauritz B. Holm-Nielsen (LHN) og den øvrige bestyrelse for Den Danske Naturfond, direktør Flemming Nielsen (FN); Louise Imer Nabe-Nielsen (ref.).

REFERAT:

1. Kort nyt og status for fondens arbejde

Fonden redegjorde for status på projekter og fondens arbejde. Der er i alt lavet projekter 9 forskellige steder i Danmark, heraf 7 er arealerhvervelser og 2 hvor der er ydet projektstøtte uden arealerhvervelse. Alle projekter udføres i samarbejde med eksterne samarbejdspartnere og med samfinansiering fra kommuner, fonde, stat mv. På den måde er den samlede projektøkonomi på i alt ca. 200 mio. kr., der arbejder derude i dag. Fondens kapital er i samme periode reduceret med ca. 73 mio. kr.. Naturfonden finder det er en god og effektiv udnyttelse af midler. Man har fået meget natur for pengene indtil videre.

Siden sidste møde har fonden offentliggjort to nye projekter. Det ene er Læsten Bakker, hvor fonden har købt den mest centrale del på 61 hektar. I tilknytning til Læsten bakker har Naturstyrelsen 600 hektar, som de er positive indstillet overfor at spille ind med i et fælles naturprojekt. Derudover vil fonden undersøge muligheder for yderligere erhvervelser og/eller samarbejder i området, så det på sigt kan blive et stort naturområde af national betydning - gerne op mod 1000 ha. Randers Kommune er daglig projektleder i forhold til implementeringen af projektet og naturgenopretningen.

Det andet nye projekt er Holme Å, som er et ådalsprojekt der har til formål at føre Holme Å tilbage til sit oprindelige åløb og genskabe naturlig hydrologi på de vandløbsnære arealer. Fonden har ikke erhvervet arealer i projektområdet, men givet bidrag til projektet, som er et samarbejde mellem Varde Kommune, energiselskabet SE, Aage V. Jensen Naturfond og Den Danske Naturfond. Anlægsarbejdet forventes gennemført fra sommeren 2020 og i 2021 vil åen kunne ledes tilbage i sit gamle løb. Samlet budget er på ca. 27 mio. kr.

Fonden orienterede om, at der udover de offentliggjorte projekter løbende er 5-10 nye projekter under udvikling. Fonden får løbende forslag til nye projekter og projektideer, som bliver brugt til at udvælge nye projekter. Det er svært at sige, hvor lang tid det tager at komme fra projektidé til et færdigt projekt, der kan offentliggøres. I gennemsnit har de projekter, som fonden indtil videre har offentliggjort, været ca. 2 år undervejs. Omkring en tredjedel af projekter under udvikling viser sig ikke at kunne realiseres, primært fordi sælger har for høje forventninger til hvad ejendommen skal koste.

Afslutningsvis opfordrede fonden det rådgivende udvalg til at fremkomme med projektforslag og -ideer, hvis man ligger inde med det eller får kendskab til nye projekter.

2. Fondens strategi 2020-2023

Fonden skal i løbet af 2019 udarbejde en ny strategi for perioden 2020-2023. Strategien er stadig under udvikling og fonden modtager meget gerne input. Fonden skal drøfte strategien med bestyrelsen igen efter sommerferien med input fra det rådgivende udvalg. Herefter fremsender fonden et nyt udkast til kommentering, og udkast til strategi kan også drøftes med det rådgivende udvalg på det kommende møde i efteråret.

Der blev peget på, at det er vigtigt for fonden at kigge på det politiske landskab, som f.eks. synergier, hvis der kommer en ny fond til jordfordeling. Samtidigt blev det dog også påpeget, at fonden selvfølgelig samtidig skal passe på ikke at blive hægtet op på en politisk dagsorden. Fonden skal være uafhængig, og den også skal virke om 10, 50 og 100 år, hvor der kommer nye politiske dagsordener og prioriteringer.

Flere pegede på, at en af fonden har en vigtig opgave med at samle penge ind fra private aktører, og særligt dem der ikke i forvejen giver penge til dansk natur. Fonden har vist, at den er god til at arbejde sammen med og udnytte synergier med kommuner, nationalparker og staten mv.. Men fonden skulle også gerne kunne sige, at den gør noget andet end at bruge skatteborgernes penge. Det er vigtigt, at fonden i forhold til finansiering gør noget, som de andre ikke gør, eller som staten lige så godt kan gøre.

Flere pegede dog også på, at det er en udfordring med funding og finansiering. Det er samme udfordring som øvrige organisationer i udvalget som oftest har. Men hvis man løfter det på den rigtige måde, hvor man taler naturen op, er der muligheder for en fælles, kraftig stemme og måske også samarbejde på tværs. Her er det vigtigt, at fonden er synlig, og at den kommunikerer om dens arbejde. Det vil medføre at flere har lyst til at engagere sig og bidrage til at sikre naturen i Danmark.

Fonden fortalte, at den allerede har gjort de første forsøg med at få virksomheder og 'ikke-naturfonde' til at bidrage til natur i Danmark, men at det indtil videre er svært. Det kan også vise sig, at for nogen er Danmark ikke stor nok. Der tænkes globalt, og det vi beskriver som store områder i Danmark er ikke store områder i internationalt perspektiv, og så er det måske mere interessant at søge til udlandet.

Derudover synes der at være en udfordring med, at de fleste virksomheder tænker i klima, og hvordan de kan betale CO₂ kompensation. Når det handler om natur, er det noget helt andet. Der er ikke den samme tydelige 'brændende platform', og ofte heller ikke den tætte kobling mellem virksomhedens aktiviteter og naturbeskyttelse. Koblingen er meget tydeligere i forhold til CO₂ og klima.

Med hensyn til bidrag fra øvrige fonde kan det vise sig at være en udfordring med at få bidrag og finansiering af arealerhvervelser. Det synes umiddelbart nemmere med bidrag til anlæg, naturgenopretning, formidling og friluftsliv.

Flere spurgte ind til om sekretariatets størrelse passer til den nye strategi og ambitioner om at lave flere projekter. Det blev nævnt, at fonden skal passe på ikke at sprede sig for meget og at lidt og godt er bedre end meget og halvgodt. I den forbindelse blev der peget på fondens model med at lægge driften ud til kommunerne og om ikke fonden skulle overveje andre modeller, som f.eks. selv at drifte noget. Det kræver selvfølgelig et større sekretariat. Til dette svarede fonden, at den har valgt ikke at være en driftsorganisation, men en model hvor en del af ansvaret lægges ud til kommunerne. Det er et klart valg. Indtil videre er der alt i alt gode erfaringer, og fonden slipper jo ikke ansvaret, og følger naturligvis udvikling i alle områder. Der iværksættes ikke indsatser uden fonden er med til at bestemme det. I sidste ende har fonden, som ejer, det sidste ord.

Der blev spurgt ind til hvordan fonden ser sig selv i forhold til det omgivende samfund. I strategien er der meget fokus på projekter. Men hvis der skal laves store sammenhængende områder kunne fonden være mere proaktiv i forhold til udvikling af større strategier om f.eks. hele ådale sammen med Naturstyrelsen og andre aktører. Her er lokal inddragelse vigtigt, og fondens viden om lodsejerinddragelse kunne være fint at få med i en multifunktionel proces.

Fonden svarede, at den gerne bidrager med sine erfaringer, men den har ikke kapacitet til at sætte sig for bordenden af større analysearbejder og strategiprocesser. På det konkrete niveau bidrager fonden gerne til forskellige typer af projekter. Hvis fonden f.eks. kan erhverve en central ejendom i et område, vil denne kunne bruges som springbræt til at gå ind i et større område. Så fonden modtager gerne ideer til sådanne ejendomme. Fondens vil gerne være proaktiv, men det skal helst være konkret eller skal kunne udmøntes i noget som er konkret, så fondens kerneopgave kan bringes i spil.

Der blev peget på, at fonden ikke nødvendigvis behøver at eje, men måske kan bruge andelstanken, hvor man kan have et ejerfællesskab. Hertil svarede fonden, at den er åben overfor mange forskellige organisationsmodeller. Det er dog vigtigt, at der er tale om projekter med et

reelt ambitionsniveau på naturens vegne, og projekter har varig værdi. Den type samarbejder har indtil videre vist sig mest realistisk sammen med andre naturfonde. Måske kan man nogle steder lave konsortier eller lignende, så man kan lave meget store områder. Det vil være spændende, hvis man kan gøre det.

Mulige synergier med statens arealer blev nævnt som en mulighed, særligt nu hvor der blæser nye vinde. Der er dog det dilemma, at fonden risikerer at blive et vedhæng til statens arealer frem for at have sine egne projekter. Det blev også nævnt, at samarbejde med staten ikke må medføre at fonden underlægger sig staten og sænker ambitionsniveauet.

Flere nævnte, at fondens fokus fortsat bør være på natur og biodiversitet. Geografisk spredning betyder mindre. Hvad skov angår skal fokus være på eksisterende skov. Skovrejsning og lavbundsprojekter kan være supplerende, men ikke fokusområder for fonden. Udtagning af lavbundsjord er oplagt at bruge EU-støttemidler til og ikke fondens penge. Fondens nævnte, at der ligger nogle rigtig gode naturarealer ude i lavbundsområder, så det behøver ikke at være et enten eller.

Der blev spurgt ind til, hvad succeskriterierne for fondens projekter er. Det blev nævnt, at det er vigtigt at være skarp på hvad fonden gerne vil med et område og lave effektmåling. Der bør fastsættes nogle målbare kriterier for succes på baggrund af en baseline. Fondens svarede, at der altid bliver lavet en baseline og naturplan for fondens områder, så udgangspunktet var kendt, og man har en klar vision eller mål med et givent projektområde.

Det blev også nævnt, at fonden bør lave andre ting linket til arealerhvervelser, som f.eks. at være katalysator for rewilding, urørt skov og selvforvaltende natur. Det er oplagt for fonden at gå foran og vise det gode eksempel. Fondens var enig i denne rolle er vigtig at have for øje.

Der blev efterlyst en mere markant strategi for fondens projektområder i forhold til det omgivende kulturlandskab. I den nuværende strategi er der lidt for meget reservattankegang. Men hvad med det der ligger mellem reservaterne og landbrugslandet - kan det ikke være med til at skabe sammenhæng mellem dem? Man kan godt have et kulturlandskab der rummer natur og hvor der er nogle værdier som f.eks. jagt, man godt må udnytte.

Der blev peget på, at naturoplevelser også er meget vigtige, når man gør områder tilgængelige. Store sammenhængende områder kan give gode friluftsmuligheder, men det er vigtigt at se på om der kan være andre løsninger end altid at sætte store græssere ud i områderne. Udsætning af græssere skal ske på et evidensbaseret grundlag ift. natur og friluftsliv. Fonden oplyste, at der for alle projekter bliver lavet en plan for friluftsliv, som f.eks. i Hammer Bakker, og at der ikke nødvendigvis bliver taget noget fra friluftslivet. Indtil videre oplever fonden ikke, at der har været konflikt mellem hensynet til beskyttelse af natur og biodiversitet og at åbne områder op for besøgende. Fonden er dog tilbageholdende med nye anlæg til 'hårde' friluftaktiviteter som f.eks. mountainbikebaner, specielt hvor der er sårbar natur,

Der blev spurgt ind til hvorvidt den uheldige hændelse med kvæg i Bøtø og kritikken fra foreningen "Mols i Udvikling" har ført til en ændring af, hvordan fonden håndterer hegning mv. Fonden svarede, at den er opmærksom på den kritik der har været, men fortalte også, at flertallet af de besøgende på fondens projektarealer ikke har problemer med hegn og dyr. Besøgstal viser, at der har været en stigning i antallet af besøgende i Bøtø og på Molslaboratoriet efter der er blevet hegn og sat dyr ud. Det er indtil vurderingen, at det kun er et fåtal, som oplever hegn som en begrænsning for deres adgang til arealerne. Flertallet oplever en forbedret adgang, idet fonden opkøber private arealer, hvor der ikke tidligere har været offentlig adgang, og åbner dem op for offentligheden. Der er adgang døgnet rundt, året rundt – også udenfor veje og stier.

Der blev også spurgt ind til om fonden arbejder på synergier mellem land og vand. Det er fonden helt sikkert interesseret i og opfordrede til at komme med forslag. Fonden har i den forbindelse kigget lidt på forskellige strandengs-projekter, men har indtil videre fundet det svært at finde velegnet projekt, og der er også den generelle udfordring i forhold til strandenge, at om 50-100 år er de måske væk på grund af klimaforandringer og havstigninger.

Efter møde i udvalget fortsatte drøftelser på ekskursion i Hammer Bakker (ikke refereret).